

Анотація

Бойко Г. І. Юридична конструкція як засіб юридичної техніки. – Стаття.

Статтю присвячено розкриттю питання юридичної конструкції як засобу юридичної техніки. Здійснено аналіз еволюції ідеї юридичної конструкції в історичному розвитку континентальної юриспруденції від фактичної появи конструкції в правовій дійсності як прийому юридичної практики до її теоретичного осмислення в правознавстві.

Ключові слова: юридична конструкція, юридична техніка, правотворчість, юридичне конструювання, позитивне право.

Аннотация

Бойко Г. И. Юридическая конструкция как средство юридической техники. – Статья.

Статья посвящена раскрытию вопроса юридической конструкции как средства юридической техники. Осуществлен анализ эволюции идеи юридической конструкции в историческом развитии континентальной юриспруденции от фактического появления конструкции в правовой действительности как приема юридической практики к ее теоретическому осмыслению в правоведении.

Ключевые слова: юридическая конструкция, юридическая техника, правотворчество, юридическое конструирование, позитивное право.

Summary

Boyko G. I. Legal structure as a means of legal technique. – Article.

The article is devoted to disclosure issues legal structure as a means of legal technique. The analysis of the historical evolution of the legal construction in the historical development of the continental jurisprudence from the actual appearance of construction in legal reality, as the practice of law to its theoretical interpretation in jurisprudence.

Key words: legal construction, legal technique, law-making, legal construction, positive law.

УДК 340.13

В. С. Сметюх

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ, ЇЇ РІЛЬ У ДЕРЖАВОТВОРЧОМУ ПРОЦЕСІ

Постановка проблеми. Одним з основних завдань науки теорії держави й права є вивчення сутності, ознак та функцій національної держави, а також її ролі в процесі державотворення, адже без комплексних науково-теоретичних досліджень складно проаналізувати процес становлення й функціонування національної держави.

Головною тенденцією розвитку національної держави в умовах європейської інтеграції та глобалізації є створення її особливого типу, який повинен стати сучасним політико-правовим інститутом здійснення публічної влади, правовою основою якої будуть ефективні гарантії захисту основних прав і свобод людини та громадянина, а вектором зовнішньої політики – національні інтереси [1, с. 7].

Стан дослідження. Державно-правові аспекти міжнаціональних відносин і державницького устрою розроблялись такими спеціалістами, як Г. Атаманчук, Ф. Бурчак, О. Висоцький, В. Денисов, М. Козюбра, О. Скакун, Г. Смірнов, Б. Туманов, Ю. Шемшученко та ін.

Проблеми національної політики знаходять своє відображення в працях Р. Абдулатипова, М. Баджанова, Ф. Горовського, В. Ігнатова, В. Михайлова, Ю. Римаренка.

Критичному аналізу окремих соціально-політичних аспектів розвитку національної держави та націоналізму присвячено роботи Ю. Вілкова, В. Євдокименка, О. Картунова, О. Майбороди, В. Ткаченка, Н. Хмари, Б. Шувалова.

Політико-правові концепції розвитку націй та національних держав досліджуються й зарубіжними вченими здебільшого з альтернативних точок зору. Деякі з них, як правило, пов'язують майбутні тенденції державотворчих процесів із посиленням національних відносин і зростанням етнопонаціоналізму. Протилежну позицію займають інші спеціалісти, які відкидають національні пріоритети, доводячи, що поділ суспільства на нації вичерпав себе, натомість домінуючу роль у державотворенні відіграють космополітичні, глобалізаційні та наднаціональні чинники [2, с. 41].

Вклад основного матеріалу. Розглядаючи державу як засіб та інститут реалізації національних інтересів, слід акцентувати на тому, що суспільство потребує теоретичного осмислення перспектив реалізації цих інтересів у контексті глобалізаційних процесів.

Національну державу в сучасних умовах можна визначити як універсально-загальну організацію суспільної влади, концепція якої ґрунтується на:

- виваженій і толерантній політиці у сфері етнопонаціональних відносин;
- дієвому державно-правовому механізмі захисту національної безпеки, національної самобутності й демократичних стандартів прав людини та громадянина, народу й національних меншин;
- активній участі держави в міжнародному співробітництві в контексті збереження та обстоювання національно-державних інтересів;
- спрямуванні діяльності органів державної влади на забезпечення міжетнічної інтеграції всіх національних спільнот, які проживають на території держави, з метою консолідувати їх у єдину політичну націю за принципом громадянства [3, с. 18].

Безумовно, невід'ємною ознакою національної держави та основним суб'єктом державотворення є нація. *Нація визначається як спільність людей, які володіють високим рівнем національної свідомості та прагненням до самостійного існування. Відповідно до політичної теорії нація – це передусім політична спільнота, що об'єднує всіх громадян певної держави незалежно від їхнього етнічного та соціального походження, мовно-культурних та інших особливостей.* Це не просто населення країни й співгромадянство, а суспільство, згуртоване спільною мовою, символами, лояльністю до держави та її законів, волею, інтересами, сподіваннями на майбутнє. Більшість сучасних націй є політичними. За наявності багатьох етнокультурних спільнот нації є єдиним засобом досягнення політичної стабільності [4, с. 423].

Визначальними засадами політичної нації є спільність території і юридичних прав та обов'язків громадян незалежно від їх етнічного походження. У сучасному демократичному суспільстві ці засади зумовлюють вплив політичної нації на процес становлення громадянського суспільства.

Зрозуміло, що шлях до громадянського суспільства для багатьох національних держав, у яких ще донедавна був тоталітарний режим, є складним і тривалим. Для цього необхідні кардинальні зміни як всередині цих держав, так і в оточуючому світу у відношенні до них. Національно-громадянська свідомість повинна досягти вищих щаблів для інтернаціоналізації суспільно-політичних відносин і створення

нових соціально-політичних інститутів, які впроваджували б цивілізовані форми та засоби практичної діяльності. Спільні гуманістичні цінності могли б сприяти формуванню продуктивного співробітництва та діалогу між національними державами [5, с. 139].

Вибір концепції політичної нації має переваги для розширення можливостей прискореного здійснення соціально-економічних реформ та збереження політичної стабільності в державі.

У науці теорії держави й права сформувались три основні ідеї розвитку національної держави в умовах глобалізації:

1) ідея «глобалізму» передбачає значне послаблення політико-правового впливу національної держави в системі міжнародно-правових відносин у зв'язку з прогресивним розвитком світових економічних процесів та появою таких нових суб'єктів, як транснаціональні корпорації, міжнародні урядові та неурядові організації;

2) ідея «альтерглобалізму» основну увагу зосереджує на протистоянні глобалізації капіталу шляхом посилення національно-державного суверенітету;

3) ідея «трансформаціоналізму», навпаки, прогнозує посилення ролі національної держави світовими процесами глобалізації завдяки трансформації її основних завдань та функцій [6, с. 73].

До головних функцій, від реалізації яких залежатиме розвиток України як сучасної національної держави, можна віднести такі: забезпечення національної безпеки та національних інтересів держави, захист прав національних меншин, переведення в правову площину міграційних процесів [7, с. 22].

Висновки. Аналіз наукових джерел та основних підходів до розуміння феномену національної держави дає можливість визначити її як тип держави, який на основі національного суверенітету однаковою мірою закріплює, гарантує та забезпечує права не тільки титульної нації, а й громадян інших національностей, що проживають на її території [8, с. 157]. Суспільно-політична інтеграція національних держав, як на регіональному, так і світовому рівнях, не може бути втілена лише на унітарно-федералістських чи глобально-функціоналістських принципах, які розробляються альтернативними теоріями. Єдиний шлях її втілення – врахування всіх теоретичних та практичних досягнень світової цивілізації. Тенденцією майбутнього розвитку національних держав є формування відкритого громадянського суспільства, яке намагатиметься врегулювати міждержавні стосунки на плюралістичних принципах функціонування людства як цілісної системи. Відійде в минуле поділ народів на «лідерів та підлеглих», бо їх відмінність стане однією з переважних цінностей.

Література

1. Алексєєнко І. Трансформація інституту національної держави в умовах глобалізації : автореф. дис. ... докт. політ. наук : спец. 23.00.02 «Політичні інститути та процеси» / І. Алексєєнко ; Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. – К., 2006. – 32 с.

2. Римаренко Ю. Національна держава: національний і наднаціональний виміри / [Ю. Римаренко, Д. Білий, В. Ігнатів, О. Коваленко, Н. Коваленко]; за ред. Ю. Римаренко. – К. : Донецьк, 1998. – 255 с.

3. Свідзинський А. Українська національна ідея та шляхи її втілення / А. Свідзинський // Універсум. – 1996. – № 11–12. – С. 78–80.

4. Конопельський В. Проблеми реалізації національних інтересів в умовах перехідного суспільства / В. Конопельський // Держава і право. – 2000. – Вип. 6. – С. 423–425.

5. Рабинович П. Основи загальної теорії права та держави : [навчальний посібник] / П. Рабинович. – вид. 10-е, доповнене. – Львів : Край, 2008. – 224 с.
6. Римаренко Ю. Етнодержавознавство. Теоретико-методологічні засади / Ю. Римаренко, Л. Шкляр. – К. : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. – 2001. – 264 с.
7. Кресіна О. Етнонаціональний вимір глобалізаційних викликів для України / О. Кресіна. – К. : Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2008. – 68 с.
8. Юрченко М. Теоретична розробка проблеми українського етнодержавознавства / М. Юрченко // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. – 1997. – № 2. – С. 156–163.

Анотація

Сметюх В. С. Особливості формування та функціонування національної держави, її роль у державотворчому процесі. – Стаття.

У статті досліджується політико-правові основи та причини становлення й розвитку національної держави, її мета та призначення. Автор звертає увагу на етнодержавознавчий та теоретико-правовий напрями розуміння сутності національної держави. Запропоновано новий підхід для вдосконалення організації публічної влади в контексті сучасних державотворчих процесів.

Ключові слова: етнос, політична нація, державотворення, національна держава, національне самовизначення.

Аннотация

Сметюх В. С. Особенности формирования и функционирования национального государства, его роль в государствеобразующем процессе. – Стаття.

В статье исследуются политико-правовые основы и причины становления и развития национального государства, его цель и назначение. Автор обращает внимание на этногосударственное и теоретико-правовое направления понимания сущности национального государства. Предложено новый подход для усовершенствования организации публичной власти в контексте современных государствеобразующих процессов.

Ключевые слова: этнос, политическая нация, государства, национальное государство, национальное самоопределение.

Summary

Smetyukh V. S. Features of formation and functioning of a nation state and its role in state building process. – Article.

The article concerns a research on political and legal grounds and causes of formation and development of the nation state, its aim and purpose. The author draws attention to the ethnic-political, legal and theoretical areas of understanding of nature of the nation state. There is introduced a new approach to improvement of public authority organization in the context of current state building processes.

Key words: ethnos, political nation, state building, nation state, national self-determination.

УДК 341.12.3

В. В. Федоренко

РЕАЛІЗАЦІЯ КОНСТИТУЦІЙНИХ ЗАСАД СУДОЧИНСТВА В СТАТУСІ Й ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ КОНСТИТУЦІЙНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Конституційний Суд України посідає особливе місце в системі органів державної влади України. Як визначено Конституцією України, судочинство в державі здійснюється Конституційним Судом України та судами загальної юрисдикції. Конституційний Суд України є єдиним органом конституційної юрисдикції (ст. 124, ст. 147) [1, с. 34; 1, с. 42].

У конституційному праві, як і взагалі у сфері публічного права, прийнято розуміти, що термін «юрисдикція» має походження від латинських слів «*jus*» – право та «*dico*» – говорю. Термін «юрисдикція» з латинської (*jurisdiction*) переклада-